

КЛАСИФІКАЦІЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Запорожан В.В.

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Провідна роль у забезпеченні виконання державою функцій щодо регулювання економічних процесів належить податкам. Кожний вид податків має свої специфічні риси й функціональне призначення й займає окреме місце у податковій системі. Роль того чи іншого податку характеризується його відношенням до визначеної групи в залежності до діючої класифікації податків. Класифікація дає можливість повніше висвітлити сутність і функції податків, покращити їх роль в податковій політиці держави, напрямки й характер впливу на соціально-економічний розвиток суспільства.

Класифікація податків здійснюється у відповідності з тією чи іншою метою, важливішою із якої є своєчасність і повнота сплати податків в бюджети різних рівнів. Класифікація податків проводиться за певними ознаками: [4]

За формою оподаткування (взаємовідносин платника і держави) податки поділяються на дві групи: прямі і непрямі.

Прямі податки встановлюються безпосередньо щодо платників і сплачуються напряму до бюджету держави за рахунок їхніх доходів, а сума податку безпосередньо залежить від розмірів об'єкта оподаткування. Це податки на їхні доходи та майно. Сплата такого податку призводить до вартісного зменшення об'єкта оподаткування.

Непрямі податки сплачуються платниками опосередковано через цінові механізми (за рахунок цінової надбавки). Тобто сума податку не зменшує об'єкту оподаткування, а збільшує ціну товару, а її розмір для окремого платника.

Прямі податки містять:

- особистий прибутковий податок,
- податок на прибуток корпорацій, на соціальне страхування і на фонд заробітної плати (соціальні податки),
- майнові податки, в тому числі податки на власність, тощо.
- Основними видами непрямих податків є:
- акцизи (специфічні та універсальні),
- фіскальні монополії,
- мито.

За економічним змістом об'єкта оподаткування податки поділяються на три групи: податки на доходи та прибутки, на споживання і майно.

Податки на доходи та прибутки стягуються з доходів фізичних та юридичних осіб в момент отримання доходу. Безпосередніми об'єктами оподаткування є заробітна плата та інші доходи громадян, прибуток або валовий дохід підприємств.

Податки на споживання сплачуються не при отриманні доходів, а при їх використанні, тобто в процесі споживання товарів, робіт та послуг. Їх плата не залежить від результатів фінансово-господарської діяльності, а визначається розміром споживання. Вони справляються у формі непрямих податків.

Податки на майно встановлюються щодо рухомого чи нерухомого майна, що перебуває в приватній, колективній та державних формах власності.

Залежно від органів державної влади, які встановлюють податки, вони поділяються на загальнодержавні та місцеві.

Загальнодержавні податки – обов'язкові платежі, які встановлюються найвищими органами влади в державі. Їх стягнення здійснюється за єдиними ставками і є обов'язковим

на всій території країни незалежно від того, до якого бюджету (державного чи місцевого) вони зараховуються.

Місцеві податки та збори встановлюються місцевими органами влади. Їхня особливість полягає в тому, що на відміну від інших податків, чинним законодавством визначаються тільки види місцевих податків і зборів, їх граничні розміри, платників та порядок обчислення. Конкретні ж види податків для кожної місцевості, їхні ставки, порядок сплати встановлюють і визначають органи місцевого самоврядування відповідно до переліку і в межах установлених граничних розмірів. Місцеві податки та збори надходять виключно до місцевих бюджетів.

Відносно до платника податки поділяються на:

- податки та збори з юридичних осіб. Прикладом таких податків можуть бути податок на прибуток, комунальний податок, збір за забруднення навколишнього середовища тощо;
- податки з фізичних осіб, наприклад, податок на доходи фізичних осіб, податок на промисел, курортний збір, збір за видачу ордеру на квартиру;
- змішані, тобто податки, які підлягають обов'язковій сплаті як юридичними, так і фізичними особами. До таких податків можна віднести податок з власників транспортних засобів, податок на землю, збір на обов'язкове державне пенсійне страхування тощо.

Відносно до джерела сплати виділяють податки, що:

- включаються у валові витрати та собівартість продукції, робіт, послуг. Так в валові витрати підприємств включаються такі податки і збори як податок з реклами, комунальний податок, мито, плата за землю, збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства, збори на обов'язкове соціальне страхування тощо;
- включаються в ціну товару – податок на додану вартість, акцизний збір, податок на рекламу;
- що сплачуються з прибутку або капіталу.

За напрямком використання податки поділяються на загальні і спеціальні (цільові). Загальні податки знеособлюються при їх надходженні до бюджету. Вони призначені для загальнодержавних заходів. Спеціальні (цільові) податки мають строго визначене призначення. В сучасних умовах, як правило, стягуються загальні податки, однак зберігаються і спеціальні податки, які надходять до державних цільових фондів. Так до спеціальних податків в деяких країнах відносяться податки, що стягуються з певних груп платників, наприклад, податок на прибуток нафтових компаній.

В зв'язку з розширенням соціальної функції держави більше поширення одержали внески (збори) до фондів соціального страхування, які по своїй суті є цільовими податками, оскільки мають певне призначення.

З метою забезпечення податкових надходжень до бюджету в повному обсязі і у встановлені терміни в умовах добровільної та самостійної сплати податків суб'єктами господарювання, чинним законодавством України передбачена жорстка відповідальність за приховування, несплату або несвоєчасну сплату податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

Література

1. Журавська І., Шинкоренко Д., Українська система оподаткування: сьогодення і майбутнє // Бізнес – 2010. – № 37 (400) / Бухгалтерія - С. 6-19.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [Текст] : монографія / С.В. Філіппова, М.О. Ананська. — Донецьк : Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2013. — 120 с.